

Jornada “Estratègia multisectorial per facilitar l’accés a la terra”

Pla Anual de Transferència Tecnològica 2018

Xarxa de Custòdia del Territori

RETORN DE LA TAULA RODONA I DEL DEBAT

TAULA RODONA

Les **necessitats** detectades durant la taula rodona queden recollides a continuació:

Necessitats generals:

- Terra
 - Frenar la pèrdua de superfície agrària
 - Valorar el paper estratègic de la custòdia agrària
 - Foment dels vincles entre propietat i nova pagesia
 - Implicació de les entitats locals en la dinamització de l’espai agrari
 - Pressió del model agroindustrial

- Pagesia
 - Fomentar la incorporació d’una nova generació de pagesia
 - Acompanyament integral al llarg de tot el procés d’incorporació al sector agrari
 - Creació de noves eines de suport (*Espais Test, Reempresa pagesa, etc.*)

- Mercat
 - Incentius de bones pràctiques en l’accés a la terra (*Bonificacions IBI, etc.*)
 - Facilitar la trobada entre l’oferta i la demanda de terra
 - Blindar l’espai agrari productiu en el planejament urbanístic
 - Dificultar el manteniment de terra en desús (via impostos)

Necessitats sectorials:

- Administració
 - Dissenyar i executar projectes locals d’accés a la terra
 - Visió estratègica intersectorial i a llarg termini
 - Participació en xarxes de coneixement
 - Cerca de finançament
 - Inversió contínua i planificada
 - Implicació de la pagesia en la gestió de fons de terres

- Associacionisme
 - Cerca de finançament
 - Construir relacions amb el propietari
 - Canal àgil per la tramitació de denúncies d’irregularitats del mercat de la terra.

- PAGESIA
 - Garantir correcta adjudicació de subvencions PAC
 - Formació i acompanyament
 - Transferència de coneixement entre generacions, específic per la finca
 - Posar en valor la pagesia
 - Democratitzar l'accés

En global es destaca la necessitat de garantir un sector primari sòlid: major nombre de pagesos i pageses amb capacitat per gestionar projectes agraris.

DEBAT EN GRUPS DE TREBALL

A continuació es fa un buidat de la pluja d'idees realitzada durant el debat en grups de treball, que tenia l'objectiu de definir el rol de cada sector davant les necessitats detectades durant la taula rodona.

El Rol de l'Associacionisme:

Denúncia i lobby:

- Detecció i denúncies de distorsions i irregularitats en el mercat de la terra.
- Suport i col·laboració amb accions d'accés a la terra públiques.
- Incidència política i participació en les lleis de planificació territorial.

Treball en xarxa i definició de model de país:

- Construcció de xarxes de suport i coordinació de les iniciatives d'accés a la terra.
- Foment de la inter-cooperació associacionisme-pagesia.
- Articulació de fòrums locals que defineixin el model agrari en un territori de característiques agràries similars.
- Desplegament de polítiques de model, al territori, pels agents socials locals.

Planificació agrària:

- Identificació de productes estratègics (productes actualment importats que tindrien cabuda als camps catalans).

Custòdia agrària:

- Fomentar la col·laboració entre el sector agrari i la custòdia del territori per l'assoliment d'objectius comuns: manteniment d'espais oberts, biodiversitat associada a espais agraris...

Finançament:

- Elaborar i redactar projectes destinats a cercar finançament útil de cara als altres actors implicats.
- Explorar plataformes de finançament col·lectiu a partir de capital privat (ciutadans) i canalitzar-lo cap a activitats agràries locals i compromeses amb la conservació de l'entorn.
- Autofinançament en funció de les economies productives pròpies que es promouen.

Formació i acompanyament en:

- Diversificació agrària orientada al mercat.
- Projecció de model de negoci per joves.
- Formació aplicada: vinculació nova pagesia amb explotacions test.
- Transferència de coneixement entre generacions.
- Ampliació i consolidació de projectes ja existents.

Comercialització:

- Crear pedagogia de mercat en funció de pràctiques agràries sostenibles, custòdia del territori, proximitat, comerç just: distintiu de "marca".
- Serveis complementaris: acompanyament, habitatge social, maquinària, serveis...

El rol de l'administració:

Informes i estudis:

- Anàlisi detallat dels usos del sòl no urbanitzable per detectar sòl susceptible a ser recuperat. Categoritzar la seva idoneïtat en funció de infraestructures disponibles, qualitat agronòmica i accés a recursos hídrics.
- Identificar i caracteritzar l'espai agroforestal.
- Cartografia dels serveis ecosistèmics de Catalunya (posar en valor el sòl agrari).
- Facilitar l'accés a informació: espais en desús i caracteritzats

Gestió del territori:

- Gestió territorial sostenible i transversal: plans territorials agraris.

Legislació:

- Promoure fiscalitat i mesures legals per desafavorir les terres en desús (nacional/municipal).
- Protecció urbanística dels espais de valor agrari.
- Millorar el disseny de la PAC per potenciar sistemes de producció de qualitat i ecològics (EU).
- Reorientació de la visió urbanística actual (catàlegs de masies).
- Registre efectiu: fons de terres (complementat amb registre de maquinària, punts de venda, fems...).

Inversions:

- Potenciació de la ramaderia extensiva per conservar hàbitats agroforestals i prevenir incendis.
- Creació i manteniment d'infraestructures útils per les activitats agràries (sistemes de regadiu, vies de comunicació...), especialment encarada a la petita i mitjana pagesia que afavoreixi un model d'agricultura de proximitat i sostenible.
- Inversió pública o patrocini per restaurar finques malmeses.
- Foment de pressupostos participatius a nivell local (ex: obrador comunitari de Sant Cugat).

Agrobiodiversitat:

- Desplegament del programa de conservació de l'agrobiodiversitat, les espècies i varietats autòctones cultivades i les varietats locals.
- Posada en valor els productes agraris produïts en espais natural protegits.

Xarxa:

- Foment del contacte entre pagesos d'un mateix àmbit geogràfic per crear xarxes i fomentar l'associacionisme.
- Foment de la trobada entre pagesia i nous pagesos.
- Foment del contacte entre propietaris i nous productors.
- Cerca d'espais de trobada multi-actors i crear espais de diàleg i debat (administració, pagesos i propietaris) -> associacions (continuitat i compromisos).
- Conscienciació sobre el valor estratègic del sector primari.
- Promoció de la col·laboració entre actors: administració – entitats, administració amb propietat.
- Taula de treball: conservació patrimoni natural, administració agrària, sector privat...
- Implicació política i ciutadana.

Formació i acompanyament:

- Programes formatius pràctics – in situ.
- Avaluació de nous projectes a nivell tècnic.
- Acompanyament dels projectes nous i existents.
- Facilitar contacte entre pagesos i pagesos nouvinguts.

Comercialització:

- Promoció de canals de venda de productes agrícoles, ramaders i forestals.
- Dinamització del mercat del sòl agrícola: fomentar arrendaments i compra/venda.
- Organització de campanyes comunicatives perquè els ciutadans coneguin els productes i els productors locals, en col·laboració amb els comerços de proximitat.

El rol de la pagesia:

Transferència de coneixement i generació de vincle:

- Projectes relleu: formació de pagès tradicional a pagès nouvingut (reciclatge formatiu)
- Transferència de bones pràctiques i experiències en la transmissió de la gestió de la terra.

Acompanyament i formació:

- Creació de borsa de pagesos per realitzar formació de manera remunerada, pot estar lligada als espais test, però també a formacions puntuals, escoles agràries, divulgació...
- Banc de maquinària per ús de tots els cooperativistes.

Finançament:

- Banc Crèdits AP.
- Subvencions AP.
- Inversions participades.

Reivindicació:

- Donar a conèixer les seves necessitats.
- Detectar beneficis de la seva activitat i difondre'ls.
- Reclamar la compra de productes locals per part de l'administració.
- Desafiar la desconexió entre el sector primari i l'entorn urbà.
- Millorar la percepció que es té de la pagesia des de les ciutats i l'ecologisme (actes com el "Benvinguts a pagès")

Treball en xarxa:

- Ser més present en les plataformes de treball transversal: connectar amb el teixit social, amb l'administració pública, amb empreses, amb escoles agràries.
- Organització de taula de treball agrari intersectorial.
- Agrupació per distribució conjunta.
- Participació en projectes estratègics.
- Ajuda en la generació de confiança.
- Consolidar el vincle entre la pagesia i el conservacionisme.

El buidat anterior reuneix propostes a diferents escales temporals i territorials, que responen a les necessitats de diferents sectors i que recauen en les competències de diferents agents.

Més enllà de la variada tipologia d'accions proposades, es detecta una clara distinció entre aquelles directament relacionades amb l'accés a la terra (planificació territorial, espai test, contacte amb la propietat...) i aquelles que, tot i ser necessàries per consolidar el model agrari, són complementàries i entren en joc un cop el pagès inicia l'activitat (consolidació dels canals de comercialització, establiment de bancs de maquinària...).

A continuació es prioritzen i desenvolupen accions sectorials en funció de les converses que van tenir lloc durant el debat, la integració de diferents necessitats i la pròpia perspectiva de la XCT.

El rol de l'Associacionisme

ACCIÓ:		Detecció i denúncia de distorsions i irregularitats en el mercat de la terra	
NECESSITATS ENCARADES:		Especulació, terres en desús, desplaçament, abandonament...	
ÀMBIT TERRITORIAL:		Catalunya	
HORITZÓ TEMPORAL:		constantment	
DESCRIPCIÓ			
Cal fer pressió sobre el mercat de la terra per tal de garantir que les terres productives siguin disponibles per qui les vol treballar. En aquest sentit, cal donar continuïtat a la tasca de denuncia que Unió de Pagesos ja duu a terme. Altres actors del sector de l'associacionisme hi poden contribuir de contribuir (detectant irregularitats, distorsions, espoli de béns privats...) a les seves àrees d'actuació. Addicionalment, cal pressionar l'Administració perquè habiliti un canal àgil de denúncia.			
RESPONSABLE:	Unió de Pagesos (que sempre ho ha realitzat) i altres associacions	ACTORS IMPLICATS:	Direcció General de Desenvolupament Rural (Generalitat)
INDICADORS DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ:			
INDICADOR	VALOR ACTUAL	VALOR ÒPTIM 2019	VALOR ÒPTIM 2025

--	--	--	--

ACCIÓ:	Articulació de fòrums locals que defineixin el model agrari en un territori de característiques agràries similars.		
NECESSITATS ENCARADES:	Coordinació amb l'administració, implicació de la pagesia, desenvolupament d'una estratègia de país		
ÀMBIT TERRITORIAL:	Diferents territoris		
HORITZÓ TEMPORAL:	Curt termini		
DESCRIPCIÓ			
<p>Trobades multisectorials coordinades des de l'associacionisme i amb implicació de l'administració, la pagesia i la propietat amb l'objectiu d'establir plans de treball que donin resposta a les peculiaritats del territori.</p>			
RESPONSABLE:	Associacions locals	ACTORS IMPLICATS:	Pagesia, administració, propietaris
INDICADORS DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ:			
INDICADOR	VALOR ACTUAL	VALOR ÒPTIM 2019	VALOR ÒPTIM 2025

ACCIÓ:	Realitzar un seguiment de l'estratègia d'accés a la terra		
NECESSITATS ENCARADES:	Coordinació entre actors, estratègia de país		
ÀMBIT TERRITORIAL:	Catalunya		
HORITZÓ TEMPORAL:	anualment		
DESCRIPCIÓ			
<p>Realitzar una jornada anual per fer el seguiment de les accions proposades i actualitzar les necessitats i els compromisos per part de diferents sectors.</p> <p>Cal que aquesta acció es faci de manera coordinada amb l'Acció "Generar espais de trobada i debat per generar consens " per part de l'Administració. La jornada anual podria ser la culminació dels diferents espais de trobada.</p>			

el rol de l'Administració

ACCIÓ:		Desenvolupament d'un marc legal sòlid i consensuat	
NECESSITATS ENCARADES:		Manca d'un marc legal que faciliti l'accés a la terra	
ÀMBIT TERRITORIAL:		Catalunya	
HORITZÓ TEMPORAL:		Curt/Mig	
DESCRIPCIÓ			
<p>Aprovació de la llei d'espais agraris, llei de territori, llei de biodiversitat i altres relacionades de manera coordinada i, a poder ser, consensuada. Aquest nou marc legal hauria de facilitar les eines necessàries per a facilitar l'accés a la terra de joves agricultors agroecològics a Catalunya.</p> <p>També es destaca la necessitat d'aprofitar la legislació vigent que no s'ha explorat suficientment i que en alguns casos pot facilitar accions per part de l'administració que afavoreixin l'accés a la terra.</p>			
RESPONSABLE:	Generalitat	ACTORS IMPLICATS:	Diferents Dept. Pagesos Ciutadania
INDICADORS DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ:			
INDICADOR	VALOR ACTUAL	VALOR ÒPTIM 2019	VALOR ÒPTIM 2025
Aprovació d'un marc legal òptim	Pendent aprovació	Aprovació parcial	Marc legal complet
Mesures innovadores amb el marc legal actual	Poca innovació	Aplicació d'alguna innovació	Aplicació de diverses iniciatives innovadores

ACCIÓ:		Generar espais de trobada i debat per generar consens	
NECESSITATS ENCARADES:		Manca de diàleg entre el sector ambiental, agrícola, forestal, etc.	
ÀMBIT TERRITORIAL:		Catalunya	
HORITZÓ TEMPORAL:		Curt	
DESCRIPCIÓ			
<p>El debat i implicació de la majoria d'actors és complex però permet afrontar reptes ambiciosos. Caldria generar espais de trobada i debat per consolidar polítiques innovadores i amb voluntat de canvi real. Alhora, caldria que internament la</p>			

Generalitat també facilités aquests espais de trobada entre departaments.			
Cal que aquesta acció es faci de manera coordinada amb l'Acció "Realitzar un seguiment de l'estratègia d'accés a la terra" per part de l'Associacionisme.			
RESPONSABLE:	Generalitat i Diputacions	ACTORS IMPLICATS:	Administració pública i representants dels diferents sectors
INDICADORS DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ:			
Indicador	VALOR ACTUAL	VALOR ÒPTIM 2019	VALOR ÒPTIM 2025
Trobades anuals	0-5	5-10	+10

ACCIÓ:	Implementar mesures de gestió territorial transversals		
NECESSITATS ENCARADES:	Manca gestió transversal		
ÀMBIT TERRITORIAL:	Catalunya i regional		
HORIZÓ TEMPORAL:	Post aprovació Llei d'Espais Agraris		
DESCRIPCIÓ			
Aprovació i execució dels plans territorials agraris (tant a nivell de Catalunya com específics) que introduirà la futura llei d'espais agraris. Així, s'aconsegueix una gestió integrada i es posa en valor el territori i la feina del pagès (com a proveïdor de serveis ecosistèmics).			
RESPONSABLE:	Generalitat	ACTORS IMPLICATS:	Administració pública i els sectors afectats
INDICADORS DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ:			
INDICADOR	VALOR ACTUAL	VALOR ÒPTIM 2019	VALOR ÒPTIM 2025
Pla territorial agrari de Catalunya	0	1	1
Plans territorials agraris especials	0	1-5	5-10

--	--	--	--

el rol de la Pagesia

ACCIÓ:	Comunicar experiències de transmissió de propietats		
NECESSITATS ENCARADES:	Accés a la terra, relleu generacional		
ÀMBIT TERRITORIAL:	Catalunya i/o local		
HORITZÓ TEMPORAL:	1 any		
DESCRIPCIÓ			
<p>Organitzar jornades i/o materials per donar a conèixer bones pràctiques i experiències positives de mecanismes de transmissió de terres en desús, amb un especial èmfasi en mètodes alternatius (cessió de terres, custòdia, masoveria...). La transmissió pot ser parcial, i que es faci servir per exemple per espais test. La transmissió pot no incloure només la terra, sinó ser un traspàs del negoci.</p> <p>Acció especialment enfocada a resoldre el problema de l'accés a la terra i el relleu generacional. Cerca generar confiança entre propietaris que abandonen la terra (jubilació) però potser no es refien de traspassar-la. Pot encarar-se a nivell de tot Catalunya però també pot concretar-se a escala local.</p> <p>Podria estructurar-se de manera similar a la "Trobada de Propietaris" que organitza anualment la XCT (que pot contribuir), però cal que aquest tipus d'actes s'organitzin des de pagesos: això ajuda a generar més confiança i simpaties entre possibles assistents, així com arribar a un públic més ampli.</p>			
RESPONSABLE:	UdP? Altres col·lectius del sector, cooperatives locals...	ACTORS IMPLICATS:	XCT
INDICADORS DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ:			
INDICADOR	VALOR ACTUAL	VALOR ÒPTIM 2019	VALOR ÒPTIM 2025
n. de jornades organitzades		1-5	1-5 (anuals)
Altres comunicacions (mail, butlletí...)			
Generació de materials		Guia curta recull d'experiències (?)	
Assistents a les jornades		50	50
N de finques			

transferides			

ACCIÓ:	Creació d'una borsa de pagesos formadors		
NECESSITATS ENCARADES:	Formació, transferència de coneixement		
ÀMBIT TERRITORIAL:	Catalunya		
HORIZÓ TEMPORAL:	Curt/mitjà termini		
DESCRIPCIÓ			
<p>Creació de borses de pagesos formadors. Poder comptar amb pagesos amb vocació de transmetre els seus coneixements en formació a diferents escales (local, educació superior, espais test...). Aquests haurien de percebre aquesta activitat com un complement a la seva activitat professional i per tant hauria de ser remunerada. Les entitats, escoles que organitzin formacions han de poder tenir accés a la borsa de pagesos formadors i poder escollir entre els més apropiats pel cas que es correspongui.</p>			
RESPONSABLE:		ACTORS IMPLICATS:	DARP?
INDICADORS DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ:			
INDICADOR	VALOR ACTUAL	VALOR ÒPTIM 2019	VALOR ÒPTIM 2025
n. de pagesos inscrits			
n. de sol·licituds de formació			
n. de formacions			
abast territorial			

ACCIÓ:	Reforçar línies de treball de les organitzacions pageses per millorar la percepció social del pagès		
NECESSITATS ENCARADES:	Posar en valor la pagesia		
ÀMBIT TERRITORIAL:	Catalunya		
HORIZÓ TEMPORAL:	Mitjà termini		
DESCRIPCIÓ			
<p>Es detecta que el pagès hauria de ser més present en tots els àmbits. Cal millorar la percepció que es té des de les ciutats. Cal més interacció entre pagesia i entitats conservacionistes. Millorar la capacitat de lobby.</p> <p>Més aviat és una necessitat que s'hauria d'encarar des de les organitzacions pageses (sindicats) i que han d'involucrar altres agents (administració principalment). Surt l'exemple de la campanya "benvinguts a pagès"</p>			

